

Nya vägar inom kaktusympning

(kaktuspodning)

Alla som odlar kaktusar på det mera avancerade stadiet sysslar mer eller mindre med ympning. Det gäller inte bara de fall då man vill föröka vissa arter så snabbt som möjligt eller rädda friska delar av sjuka plantor, utan ympning kan även anses vara det grundläggande sättet att odla alla de mera ömtåliga, långsamt växande eller dyrbara plantorna.

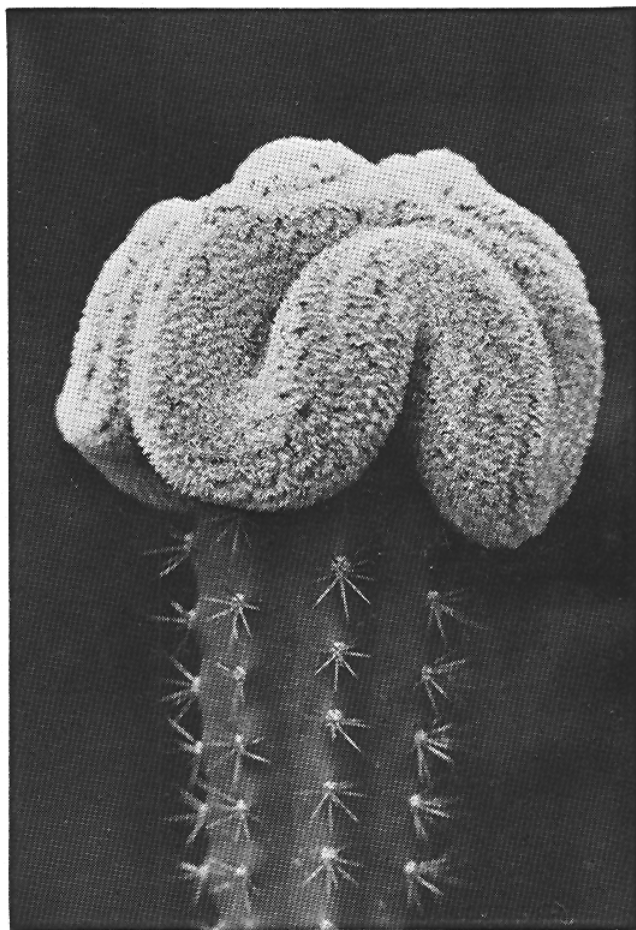
Om de elementära ympningsmetoderna kan odlaren i Norden inhämta kunskap ur två standardböcker: J. Nilaus Jensen: KAKTUS, København 1975 och Subik-Kaplicka: FAKTA OM KAKTUSAR OCH ANDRA SUKKULENTER, Stockholm 1976. I den här artikeln skall följande synpunkter behandlas: 1) Ympningen på *Opuntia*, 2) Ympningen på några okonventionella underlag och 3) Ympningens och underlagens nackdelar.

Ympningen på Opuntia

Varje underlag borde uppfylla följande villkor: att vara hårdig och kraftig, snabbt växande, förtvina inte efter åren. Det skall också slå rötter lätt och förlora dem inte under ogynnsamma förhållanden liksom övervattningen, den plötsliga kölden eller hettan, torrtiden och dylikt. Underlaget borde också i så stor utsträckning som möjligt motstå alla slags skadegörare och sjukdomar. Dess ledningsvävnader skall vara rikt utväcklade och tydliga, så att tilloppet av näringstoffet alltid är ospärrat och ihopsättningen av ympen och underlaget inte är något tekniskt problem. Sist men inte minst borde underlaget ta emot ympen utan att det är i gott skick.

Nästan ingen av de plantor, som används som de vanliga underlagen, uppfyller alla dessa krav. Däremot utgör de mest passande arter av släkten *Opuntia* ett slags lycklig kombination av de flesta fördelaktiga egenskaper.

Den berömda tjeckiska kaktusodlaren och teoretikern J. F. Fric började med framgång att ympa på *Opuntia* så tidigt som året 1918, men trots detta faktum hör ympningen på *Opuntia*-

Echinocereus pectinatus

arter till nyare vägar inom bruket av olika underlag. Och ympningens resultat är helt överraskande. Om man väljer den rätta *Opuntia*-arten och man lär sig tekniken grundligt, har man alla förutsättningarna till en upprepad succé.

De följande *Opuntia*-arterne kan rekommenderas för att ympa på: *Opuntia tomentosa*, som är den allra bästa och helt universala, *O. quimillo*, *O. chacoana*, *O. lindheimeri*, *O. scherii alba*, *O. monacantha*, *O. leucotricha*, *O. robusta* (Den blåa *Opuntia*), *O. subulata*, *O. gigantea*.

Opuntia ficus-indica passar inte särskilt bra, men den kan användas som mellanymp, d.v.s. den skall ympas på ett mera pålitligt underlag

och sedan kan man med säkerhet ympa på detta dubbelunderlag.

Mellanympning kan också ske så att *Echinopsis* hybrider ympas på en passande *Opuntia* (helst *O. tomentosa*). Dessa dubbelunderlag fungerar sedan betydligt bättre än de vanliga underlagen. Meningen med dubbelunderlagen är att hjälpa underlagen tillföra näringsstoffet till de mera krävande arterna eller till de ympar, som växer upp stora och blomningsgiriga. Till exempel alla *Ariocarpus*-arterna ser väldigt utmättade ut om ympade direkt på *Opuntia*. Men om vi ympar *Ariocarpus* på ett dubbelunderlag (*O. tomentosa*-*O. ficus-indica*, *O. tomentosa*-*Echinopsis* hybr. och dylikt), växer plantorna nästan bättre än i naturen.

Mjukkötiga plantor bör också ympas på äldre, träaktiga leder av *Opuntia*, eftersom de gärna vill suga ihjäl de mjukkötiga underlagen (först och främst *Trichocereus schickendantzii* och *T. spachianus*, som annars hör till de bästa konventionella underlagen).

Om man ympar vågrätt, kan man placera flera ympar på en flat, bred led av *Opuntia*. Leden slår rötter nedifrån.

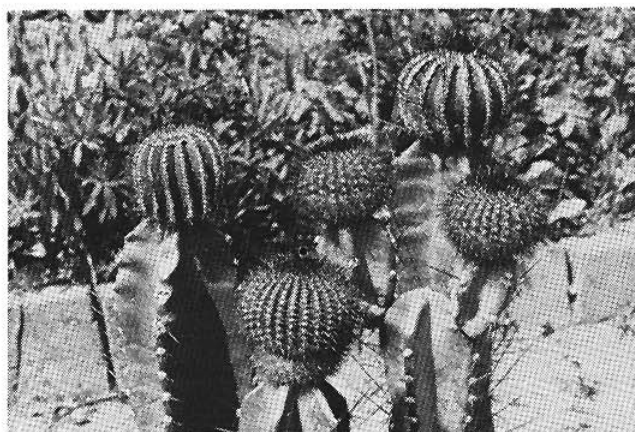
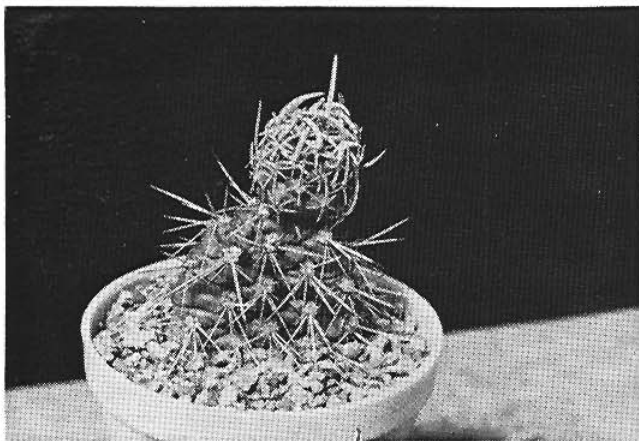
Den andra okonventionella metoden är sidympning på *Opuntia*.

Ympningen på *Opuntia* sammanfaller med några få nackdelar. De flesta arter av släkten *Mamillaria* och släkten *Echinofossulocactus* trivs alls inte bra om ympade på *Opuntia*.

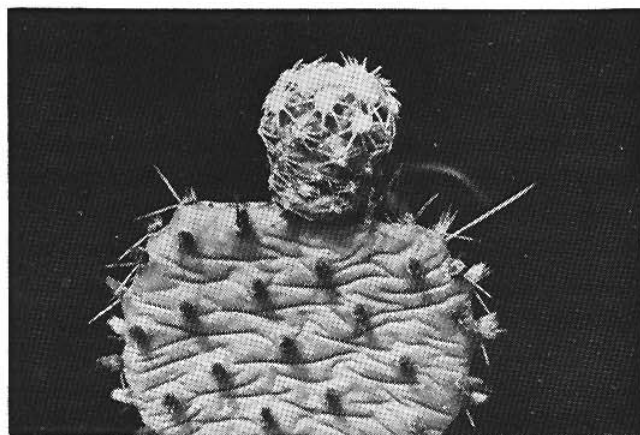
Om man ympar vågrätt på *Opuntias* flata yta, får man inte skära för djupt inn i underlagets kropp. Annars kan man förstöra ledningsvävnadernas system.

Avskärandet av areoler kan medföra åtskilliga olägenheter. *Opuntias* skarpa och oftast talrika, borstenliknande taggar hamnar lätt i

Navajoa peeblesiana

Uebelmannia pectinifera

Coloradoa mesa-verde

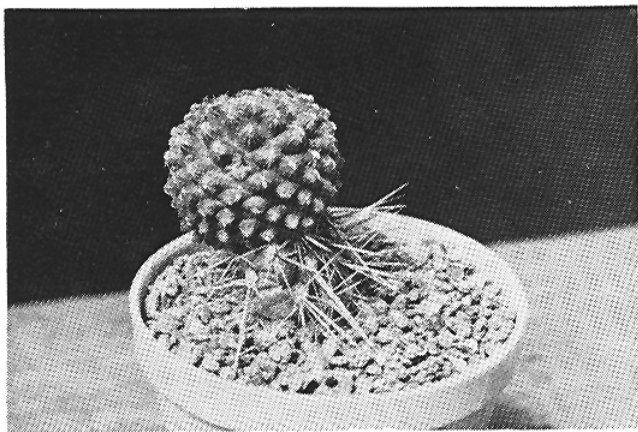
huden och deras borttagande kan bli ett icke smärtfritt problem.

Å andra sidan växer många sydamerikanska arter och hela släkter (*Gymnocalycium*, *Pseudolobivia*, *Lobivia*, *Echinopsis* och *Copiapoia*) betydligt bättre om de är ympade på *Opuntia* än på något som helst annat underlag.

Särskilt skall man peka på, att släkten *Rebutia* bör ympas på *O. leucotricha* och *Gymnocalycium* på *O. gigantea* eller *O. robusta*.

Ympningen på några andra okonventionella underlag

Följande släkter växer utomordentligt bra om ympade på en kraftig, högvuxen *Gymnocalycium baldianum*, som är den lättaste *Gymnocalycium* att föröka genom frösädd: de sällsynta *Gymnocalycium*-arterna, *Notocactus*, *Malacocarpus*, *Wigginsia*, *Eriocactus*, *Brasiliacactus*. Ett annat nästan okänt men mycket lovande underlag är *Eriocactus leninghausii*, som växer relativt frivilligt från frösädd och som verkar vara det ideala underlaget för den mycket mera ömtåliga arten *Eriocactus schumannianus*. Den passar också utmärkt för

Pediocactus knowltonii

släkten *Brasilicactus* och de sällsynta *Noto-cactus*-arterna. Naturligtvis måste den skötas med större omtänksamhet än de vanliga underlagen.

Experimenterna med *Pseudolobivia* tyder på, att kaktusen är brukbar som ett ovanligt passande underlag, särskilt för släkten *Parodia*, men eftersom den förlorar rötterna ganska lätt, kan den inte rekommenderas utan vidare. *Peireskiopsis* är ett välkänt underlag för alla groddpladtorna. Nyligen har den visat sig vara lämplig att fortsätta fungera som ett evigt underlag när ympen växer upp till den vuxna formen. Dess stora nackdel är att den måste vattnas året runt och att den kräver högre övervintringstemperatur, vilket kan skada många arter krävande lång vilotid.

Ympningens och underlagens nackdelar

I regel borde alla kaktusarna odlas rotäkta. Vi får inte glömma, att ympning alltid är ett hjälpemedel upptäckt av människan, att det bara är en avlägsen imitation av naturen. Ympade kaktusar kan växa upp onaturligt stora

eller deformera sig på något annat sätt, till exempel inte utveckla taggarna till den förväntade storleken.

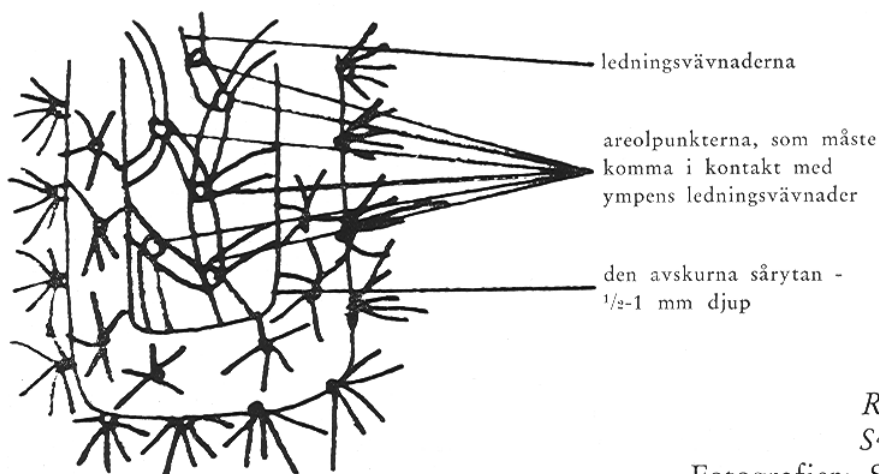
Nästan alla underlagen har olika nackdelar. *Echinopsis* bör inte stanna utan vatn hela vilotiden igenom, detsamma gäller för *Echinocereus jusbertyi*, som därtill borde få högre övervintringstemperatur. *Cereus peruvianus* tål lägre temperatur, men den är särskilt mjukköttig. *Trichocereus schickendantzii* tar emot nästan vilken ymp som helst, men den bildar sidokott överflödigt och dess skarpa taggar kan förorsaka många små sår i odlarens händer. *Echinopsis* gör detsamma, fast den inte sticker så mycket.

Sidokott bör vi inte bryta av någon annan gång än under vilotiden, därför att de förstör assimilationsytan och hjälper bilda nya rötter. Sidokott kan ofta växa över ympen och därmed hota dess framgångsrika utveckling. I så fall måste det skäras bort.

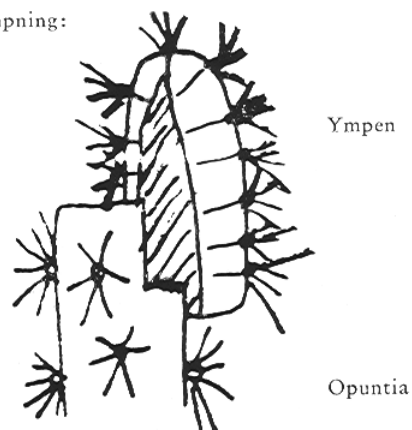
I fall vi skär bort alla areolerna på underlaget, udviker vi sidokottbildningen, men först brukar avskärandet vara ganska jobbigt och sedan skall vi räkna med, att skärningsytorna lätt kan utsättas till infektionen. Därför bör vi alltid efter ympningen beströ sårytorna med aluminiumpulver. Vi skall också komma ihåg, att om man använder ett underlag, som inte är *Opuntia*, måste det vara i gott skick. Är man intresserad av kamformade sorter, kan man knappast undvika ympningen.

Och till slut den sista slutsatsen: Finns det något absolut bäst underlag? Jo, det finns, och jag tycker det heter *Helianthocereus pasacana*. Men akta dess blodfärgade och blodgiriga taggar!

Vågrätt ympning på flata leder av *Opuntia*:

Sidympning:

Robert Vorel, Ph. D.

Svobodove 35, PLZEN, 301 67 CS

Fotografier: Samlingen Hajek Tremosna, CS.